

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Kik is vagyunk mi? - dr. Frölich Róbert sorozata (2-3. oldal)

A labdarúgó világbajnokság zsidó résztvevői (15. oldal)

Húsz éves a Zsidó Kulturális Fesztivál

(7-10. oldal)

Dr. Frölich Róbert rovata

KIK IS VAGYUNK MI? III. rész

Változó világunkban a vallásban is szükség van sorvezetőre. Érdekes tudni, kik vagyunk, mik vagyunk. Miként arról is érdemes beszélni, hol a határ az adott kornak megfelelni vágyó újítás és a tradíciók kötelező megőrzése között. Ezekre a kérdésekre és még sok egyébire igyekszünk válaszolni ezen az oldalon immár a második résszel, de a sorozat még folytatódik.

MILYEN IRÁNYZATAI LÉTEZNEK A ZSIDÓ VALLÁSNAK?

Noha a zsidóságot koherens vallásnak képzelik el, a zsidóság is sokféle. Vallását más és más keretek között gyakorló csoportokra oszlik; egyesek kisszámúak, helyspecifikusak, mások világszerte elterjedtek. Vannak magukba zárkozó és vannak misszionáló irányzatok. A három világszerte elterjedt irányzat az orthodox, a konzervatív és a reform.

Az orthodoxia

Mozgalmuk mintegy válaszként született meg a hászkálára, a zsidó felvilágosodásra. Samson Raphael Hirsch írta: „Nem az orthodoxok nevezték magukat így. A modern, progresszív zsidók illették e névvel a régi vágású társaikat.” Az orthodoxia sok ágra bontható. Ezek közös jellemzője a vallási előírásokhoz és a külsőségekhez való szigorú ragaszkodás, az írott és a szóbeli Tan prioritása. Számukra a halácha lineárisan levezethető a fentiekből, így minden mai vallási kérdésekre adott orthodox válasz Mózesről és Szinájról eredeztethető. Épp ezért nagyon fontos,

hogy szakavatott kézzel és értő tekintettel nyúljanak a Törvényhez, hozzanak új rendelkezéseket.

Az orthodoxia legszigorúbb ágát a haredi zsidók képviselik. Ők azok, akik a lehető legkevésbé vesznek részt a modern, nemzsidó világban. Nem ismerik el a zsidóság sokszínűségét, a világ fekete és fehér, zsidó és nemzsidó. Köreikben a férfiak élethossziglan tartó kötelezettsége a Tóra tanulása, a rabbinikus irodalomban való minél nagyobb jártasság.

A haredi zsidóság egyik válfaja a chászidizmus. Megalapítója Jiszráél Báál Sém Tov, XVIII. századi ukrainai rabbi. A chászid csoportosulások sokfélék, általában egy falu, vagy kisváros zsidó lakosságából alakultak ki. Egyetlen rebbe köré csoportosulnak, aki megfelelő képviselője és döntőnöke a zsidóságnak. A tanulást a micvák érzelmi teljesítésével fonják egybe. A chászid tanítás szerint ugyanis az imától elválaszthatatlan a d'vékut, az elragadtatás, a felfűtött érzelmi állapot, mely áhitat és öröm keverése.

A változó világ jobban alkalmazkodó modern orthodoxia vezérfo-

nalnak tartja a haláchát, a modern világban azonban nem ellenséges közeget lát, épp ellenkezőleg: vívmányai gazdagíthatják a zsidó életet. A nem vallásos zsidókat nem taszítja el, megpróbálja közelebb hozni őket a zsidósághoz. A vallásos tanulmányok mellett nagy hangsúlyt helyez a világi stúdiómokra is.

A konzervatív mozgalom

A konzervatív mozgalom a XIX. században alakult ki. Megjelenik a konzervatív világképben a teológia fogalma, mely az orthodoxiában ismeretlen. E teológiában feltűnik a perszonális I.ten fogalma. Megjelenik továbbá az eskatológia, a hit, mely szerint a halállal nem szűnik meg az ember személyisége.

A haláchát, mint történelmi korok szerint fejlődő jogrendszer tekinteti és alkalmazza. Egyes tórai tilalmak áthágását régi rabbinikus rendeletekkel igazolják, melyek annak idején ugyanezt tették, mint például a prozabol, vagy a kamatszédés. Központi rabbinikus szervezete, a Rabbinical Assembly időről-időre új direktívákat ad ki, melyek ajánlásként szolgálnak a konzervatív közösségeknek. Lényegesen liberálisabb és toleránsabb mozgalom, mint a hagyományt és a haláchát egyaránt őrző orthodoxia.

Ebből adódóan vallásgyakorlásában a konzervatív mozgalom igen széles spektrumot ölel fel. Megengedhetőnek tartja a nők aktív szerepét a rituálékban, ugyanakkor a tradicionális értékeket sem veti el. Bátorít és buzdít a kóser étkezésre, a szombat megtartására, de a haláchát a modern világ értékei szerint is alakítja és alkalmazza. Megengedhetőnek tartja például az elektromos áram használatát szombaton. Mivel a konzervatív mozgalom mintegy ernyőszervezetként funkcionál, így az egyes közösségeket nem uniformizálja.

A reformzsidóság

A reformmozgalom gyökerei a XIX. századig nyúlnak vissza.

Alapjául a második generációs mászkilokat, felvilágosodottakat tekinthetjük.

A reformmozgalom a zsidóság megélésének színterül a személyes spirituális létet jelöli meg. A rituáléra és a személyes vallásgyakorlásra kisebb hangsúlyt helyez, nyitott a külső és progresszív értékekre. A judaizmus etikai aspektusát helyezik előtérbe, a rituálét sokadrangúnak tekintik. Bárki a judaizmus avatott interpretátora lehet. A haláchát nem vetik el teljességében, de „az ország törvénye a törvény” talmudi elvét univerzálisnak és normának tekintik.

A Messiás eljövételét hasonlóképpen kezelik. Számukra a Messiás nem egy személy, hanem egy korszak, az univerzális harmónia és tökéletesség kora.

Elvetik a Tan i.teni eredetének elvét, emberi szerzőket jelenítenek meg. A vallás állandó megújulását függetlennek tekintik a régi hagyományoktól.

A reform hirdeti a nemek egyenlőségét, mind a mindennapi életben, mind pedig a rituálék terén. A nők aktív részesei a mindennapoknak, a templomi életnek. Hasonló toleranciát mutatnak a vegyesházassággal, a nemi identitással szemben is. A vegyesházasság legalizálásának következményeként a zsidó származást apai ágon is ismerik, feltéve, ha az illető zsidónak vallja magát. Ambivalens módon azonban, ha a zsidó anya gyermeke nem aktív zsidó, nem ismerik el zsidónak.

Vallásgyakorlatuk is gyökeresen eltér az orthodox, vagy a konzervatív rítusoktól. Az ima nyelve a nemzeti nyelv, noha megőriznek héber elemeket. A Messiásra, a Cionba való visszatérésre, a feltámasztásra vonatkozó elemeket kiemelték az imákból, és másokkal helyettesítették.

Az új reformmozgalom már mutat némi visszatérést a gyökerekhez. Az új imakönyvek például több héber szöveget tartalmaznak, vagy akár a tfillinre való áldásokat is.

I M A R E N D

Hétköznapi: 7:30-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja

18:00 óra, helyszín a Talmud-Tórában.

Az esti ima előtt fél órával, sakk, kártya, kávé és tea várja híveinket!

Péntek esti ima: 18:00-kor a **Dohány Templomban.**

Szombat reggeli ima a Dohány Templomban: Sachrisz: 9:30

Tóraolvasás: 10:00 Muszáf ima: kb. 10:45

Vasárnap reggeli ima: 8:00-kor, esti ima: 18:00-kor, mindkettő a Talmud Tórában.

A péntek esti kiddust, illetve a szombat délutáni sálesüdeszt szintén a Talmud-Tórában tartjuk.

Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:

július 27.	19:00	augusztus 3.	19:00
augusztus 10.	19:00	augusztus 17.	19:00
augusztus 24.	19:00		

MI A NEOLÓGIA? MIÉRT JÖTT LÉTRE?

A magyarországi neológ mozgalom 1867-től kezdve alakult ki. Akkoriban pusztán közjogi okai voltak az orthodoxokkal való szakításnak, később azonban a neológia fejlődése eltért az orthodox irányvonalától, de nem vált reformmozgalommá.

A neológia létrejött az ún. emancipációs törvénnyel (1867. évi XVII. törvénycikk) vette „hivatalosan” kezdetét, s bár az 1868/69-es magyarországi zsidó kongresszus katalizálta, gyökerei messzebbre nyúlnak vissza. Elegendő itt csak

A neológia nem szakított a klasszikus vallásjogi rendszerrel! Továbbra is evidenciaként kezeli, hogy a Sulchán Áruh szabályai kötelező érvényűek, minden neológ döntvény a hagyomány láncolata logikáján alapul.

Az eltérés az orthodox irányvonalától, a nyitás az akkori modern világ felé az Országos Rabbiképző Intézet 1877-es megnyitásával kezdődött. A Rabbiképző alkalmazkodott az akkori modern világhoz, tantárgyaiban nem csak a klasszikus zsidó stúdiumok, hanem a világi tárgyak, például:

MELYEK A NEOLÓGIA LEGFŐBB JELLEMZŐI?

Szokás úgy aposztrofálni a neológ mozgalom kezdeteit, hogy az egyfajta reformként indult. Noha ez az állítás tényszerűen igaz, mégis téves következtetésekre sarkallja az olvasót.

A neológia hisz a szent könyvek i.teni ihletésében és eredetében. A szóbeli tan érvényességét a neológ mozgalom a mai napig elismeri.

A neológ liturgia megfelel az orthodox templomokban használatos liturgiának, templomaiban a nők külön padosorokban foglalnak he-

és zajlik. A zsidó vallásba betérőknek hosszas felkészülést követően kell a Bész Din avatott vallási bíróság előtt számot adniuk, s meggyőzniük a rabbikat elhatározásuk szilárdságáról. A neológ hitközségek szövetségében egyetlen Bész Din működik.

Nem tér el a neológia a házasságkötések halácháitól sem. A kohánitára vonatkozó tilalmak betartása, a vegyesházasság el nem ismerése és meg nem kötése alapvető elve a neológiának. Hiszi és vallja, hogy a zsidó családi élet egyik sarokköve a családi élet tisztasága, és annak legfőbb záloga: a mikve.

Az élet végén sem tekint el a haláchikus rendtől. A neológia nem járul hozzá a test elégetéséhez, sem pedig az esetleges urnák nem elkülönített parcellába való elhelyezéséhez sem. Továbbra is evidencia, hogy zsidó halott végső nyughelye a zsidó temető, s hogy a temetési rituálé csak és kizárólag zsidó temetőben zajlik. Az exhumálást is csak igen alapos vizsgálat után, a halácha által nem tiltott esetekben teszi lehetővé.

Haláchikus viták százait generálta a Dohány utcai zsinagóga orgonája és a középről elmozdított bima. A mai napig születnek rezponzumok a témában, melyek elítélik, illetve igazolják az orgona létét. Meg kell jegyeznünk azonban, – noha a Dohány utcai zsinagóga nem az egyetlen – az orgona általában nem jellemző a neológ templomokra, miképp a bima középről való elmozdítása sem.

A neológia ugyanakkor érti és vallja, hogy a mindenkori modern kor kihívásaival szembe kell nézni, s új kérdésekre megfelelő választ kell adni. A XXI. század új kérdéseket vet fel, a történelem utolsó nyolcvan esztendeje mindmáig haláchikus problémák sorát tárja a rabbik elé. (Elegendő itt csupán az elhagyott asszony kérdéskörére utalnunk.) Ezeket a kérdéseket a halácha szellemében, de a modern kor lelkeségének figyelembevételével kell megválaszolni, empatikusan, ugyanakkor nem eltérve a kiszabott úttól.

A neológ zsidó mozgalom kezdetétől a neológ zsidók magyarnak és zsidónak vallották magukat. Magyarságukat olykor még zsidóságuk elé is helyezték.

utalnunk Chorin Áron aradi, vagy Lőw Lipót szegedi rabbi munkásságára.

Lőw vezetésével 1851-ben már megalakult egy testület, mely a világi oktatás fontosságát hangsúlyozta. 1868-ban, az emancipációs törvény folytán összeült a „Magyar és Erdélyhoni Izraeliták Egyetemes gyűlése”, ahol a neológok végérvényesen elszakadtak az orthodoxoktól (szokás ezért a neológokat kongresszusiakként is nevezni).

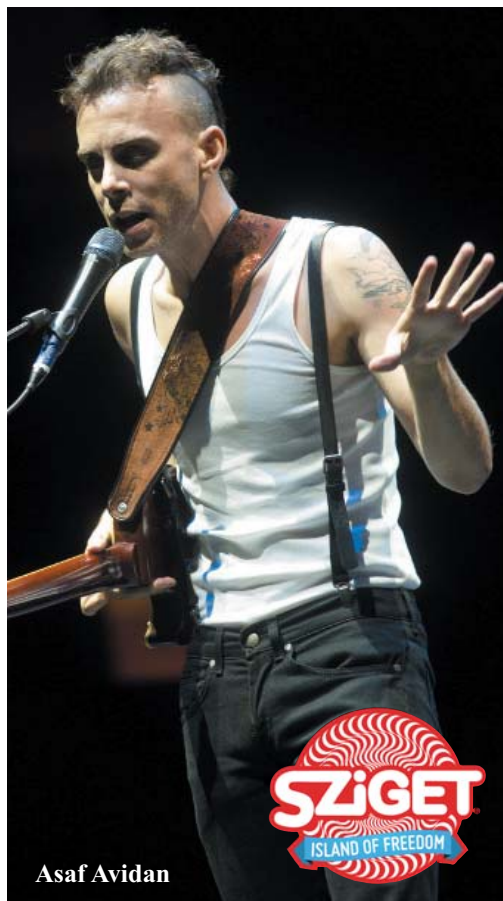
nyelvek, zsidó filozófia és történelem is helyet kaptak. Engedményeket tettek, a prédikáció nyelvét illetően is, nemzeti nyelven hangzott és hangzik el a rabbi beszéde. Lehetővé tették a rabbiknak és a kántoroknak a reverenda viselését is. Egyes templomokban elengedték a nemeket elválasztó függönyt is. Véleményük és véleményünk szerint ezek olyan külsőségek, melyek a lényegre nem érintik, de további értékekkel gazdagítják a zsidó életet.

lyet, és semmilyen formában nem vesznek aktív részt a szertartásokban. (Kivétel ez alól az a néhány közösségben gyakorolt szokás, hogy az avatandó leány gyűjtja meg a péntek, vagy ünnep esti gyertyát a templomban.) A nők nem viselnek I.tiszteleteinken kapdrit, táliszt, sem pedig tfilint. Nem tett és ma sem tesz engedményeket a kóser étkezés, vagy a vallásjogi aktusok, betérés, esketés, válás terén sem. Minden ilyen esemény a halácha betartásával zajlott

Izraeli előadók koncertjei a Szigeten

Alig két hét és ismét indul a kisebb népvándorlás a Hajógyári-sziget felé, hogy egy hétre magunk mögött hagyjuk a szürke hétköznapiakat, és egy színes világba csöppenjünk. A „Szabadság Szigetén” bár sok minden megváltozott, még mindig érvényes az 1993-ban meghirdetett szlogen: „itt mindent szabad, de semmit nem muszáj”, mert 2018-ban is „kell egy hét együttlét”, augusztus 8-15 között.

Idén – miként régen – szerdától szerdáig tart a Sziget, s az elmúlt esztendőkhöz hasonlóan, nem sokkal a rendezvény előtt, az izraeli fellépőiről olvashatnak a Pesti Sóletben.

Asaf Avidan

Vannak olyan zenei zsenik, akik bármihez nyúlhatnak, arannyá válik: ám sokszor a zeneipar zenebohócot csinál belőlük, amit persze a közönség imád, de sokszor a tartalom elvész. Asaf Avidan lehetne egy ilyen zenebohóc, de elképesztő adottságait, összetéveszthetetlen hangját, kompozíciós képességeit folkos-bluesos ihletettségű dalok szolgálatába állította. Egyszerre nyers és finom, lírai és durva, slágeres és művészi. Asaf három éve is járt a Szigeten, most az A38 színpadán láthatjuk pénteken (10-én, 23:45). Másnap, sőt, már vasárnap hajnalban (3:00) Borgore is ugyanitt lép fel.

A Jewish Monkeys a tavalyi esztendő után idén

is a Világzenei Színpadon ad koncertet 11-én (20:00).

De több új kedvecet is felfedezhetünk az Európa Színpadon: a Sol Monk & Jenny Penkin már az első napon bemutatkozik (8-án, 16:00). Míg 10-én kis túlzással izraeli nap lesz ezen a helyszínen: kora délután (14:00) az ACOLLECTIVE, majd kis szünet után a The Paz Band (18:00), s rögtön utána (19:15) Omer Netzer zenél.

A Karaván Sátorban 13-a a tadszikisztáni zsidó kisebbséget képviselő Alaev Family-ról szól. Délután két filmet is láthatnak a Alaevékről, este pedig színpadra áll a család.

Ha már a filmeknél tartunk, nem maradhat ki a felsorolásból a 2017-es Cukrász című film, melyet (10-én, 15:00) a Magic Mirror filmprogramjának részeként vetítenek.

Persze idén sem marad izraeli művész nélkül a Színház- és Táncsátor, a mind nagyobb nemzetközi hírnévnek örvendő Roy Assaf két koreográfiáját mutatják be (12-én 17:00, illetve 23:15), Girls és Boys címmel, mely az egyes nemek sajátosságaira fókuszál.

A kettő között (19:15) Lízor Lazarof előadását láthatják az érdeklődők.

További információk: www.sziget.hu

Pesti Sólet menü a BZSH Kóserkonyha receptjei alapján

Zöldborsó leves

Hozzávalók: : 4-5 db csirke szárny, 0,5 kg zsenge borsó, 2 szál répa, 1 szál fehérrépa, 1 csokor petrezselyem, 3 evőkanál olaj, 2 evőkanál liszt, só, ízlés szerint cukor.

Elkészítés: : A szárnyakat három részre vágjuk, és kb. 2 liter vízben, miután megsóztuk a tűzre helyezzük. Forrás után takaréklángon készítjük el a csontlevet, a leves alapját. A szürke habot folyamatosan leszedjük. Közben a borsót, a karikára vágott zöldséget és a finomra vágott petrezselymet olajon megpároljuk, liszttel meghintjük. Ha puha a hús – bő fél óra elteltével, tojásos galuskát főzünk bele.

Májjal töltött libamell narancsmártással, mazsolás rizzsel

Hozzávalók (4főre): 4 db libamell, 0,3 kg máj, 1 db alma, 2 db paprika, 1 db paradicsom, 0,32 kg rizs, 0,05 kg mazsola, vörösbort, 3 db narancs leve, liszt, só, bors

Elkészítés: A megtisztított libamellet átszűrjük, beletöltjük a kikéserített májat, sózzuk, borsozzuk. Először egy serpenyőbe, hogy piros legyen, kérget kapjon. Utána tepsibe tesszük, hozzáadjuk az almát, paradicsomot, paprikát összevágva, és 150 fokon sütjük, körülbelül 1-1,5 órán keresztül. Amikor megsült a hús, elkészítjük a narancsmártást. A tepsiben sült zöldségeket össze-turmixszoljuk, hozzáadjuk a 3 db narancs levét, illetve némi vörösbort, majd kiforraljuk. Barna lisztet készítünk, szárazon lepirítjuk a lisztet. Besűrítjük, ha elkészült, átpasszírozzuk, és tálaljuk. A mazsolás rizshez a rizst olajon megpirítjuk, beletesszük a mazsolát, és felengedjük 0,7 liter vízzel, majd készre főzzük.

Szilvás-pudingos pite

Hozzávalók:

A tésztához: 0,5 kg finomliszt, 2 db tojás, 0,15 kg porcukor, 2 ek tejföl, 1 csomag sütőpor, 1 citromból nyert reszelt citromhéj, 0,25 kg margarin

A töltelékhez: 0,75 kg szilva, 0,15 kg cukor, 2 ek vaníliás cukor, 1 dl rum, 2 dl víz, 2 tasak pudingpor, 1 ek zsemlemorzsza

Elkészítés: A kimagozott szilvát feltesszük főzni a cukorral, rummal, vaníliás cukorral és annyi vízzel, hogy ellepje. Addig főzzük, míg a szilva meg nem puhul. Két deci vízben elkeverjük a pudingokat, majd hozzáöntjük a szilvához, készre főzzük.

A lisztet összekeverjük a porcukorral és a sütőporral, a margarint jól elmorzsoljuk a tésztában, hozzáadjuk a reszelt citromhéjat. Ezt követően a tojásokkal, és a tejfőllel jól kidolgozzuk a tésztát. Hűtőben pihentessük fél órát.

Közepes tepsit kizsírozunk, lisztezzük, a tésztát két részre osztjuk, kinyújtjuk, majd a tepsibe rakjuk. A tetejére zsemlemorzsát szórunk, aztán ráöntjük a forró pudingos szilvát.

A másik tésztalapot is kinyújtjuk és rátesszük a töltelékre, villával megszurkáljuk. Előmelegített sütőben, kb. 25 perc alatt megsütjük. Ha kihűlt, porcukorral megszórva tálaljuk.

Jó étvágyat

Várkonyi Tibor

Mozart és Ingmar Bergman Varázsfuvolája

DVD, amelynek története van. Pár éve összegyűlt néhány „kiérdemesült újságíró”, akik hajdan együtt dolgoztak a régi Magyar Hírlap és a mai Népszava szerkesztőségében. Barátok maradtak, rendszeresen találkoznak. Mondjuk, úgy havonként. Ami a barátságon túl összeköti őket, zeneszeretetük, pontosabban operaszemélyük.

Magam megszállott DVD gyűjtő vagyok, felelőtlenül szórom a pénzt a lehetséges újdonságokra. Nézzük őket, néha nagyobb élvezet, mint világhírű pompázatos dalszínházak nézőterein. A hang, ha nem teljesen hűséges is, de a technika, a dolby digital jóvoltából sokszínűbb, élvezetesebb. Meg a karmesterek „bűvészkedésének” közeli látványa, a rendezők, a zenekarok, az énekes szolisták.

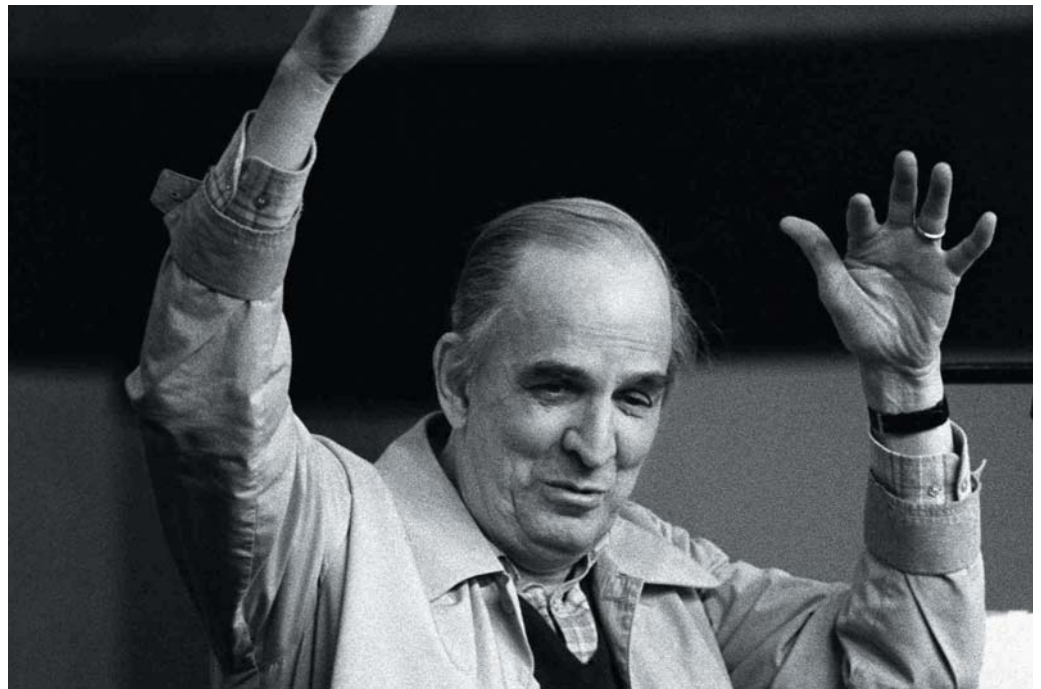
Így került a „műsorrendre” a rendező óriás svédnek, Ingmar Bergmannak 1975-ben rögzített főlvétele Mozart Varázsfuvolájáról. Nem mozinak szánta, inkább otthoni élvezetre, később került a filmvászonra is. Páratlan élményként. Az operarajongók kezdettől tudják, Mozart a Varázsfuvolát egyebek között tiszta, bámulatos himnusznak szánta a szerelemről és a szeretetről. Erről a páratlan érzelemről, amelyet sokan megpróbálnak bemocskolni, gonoszsággal és alantas érzékekkel elcsúfítani, holott az élet egyik legszébb ajándéka. Már mozíteremmel, nézőtérről indul a film, ahonnan ártatlan gyerekek és érett aggastyánok várják, hogy fölcsendüljön a felejthetetlen nyitány. Mosolygós kislány, akiből később örömtias asszony lesz, anya, nagymama és férfiként nagypapa, a család eszményének imádója. A kislány tekintete áhítatos, a szépre készülő, a várakozása felhőtlen, az időseké bölcs és belenyugvó. Ez a kép, amely végig kíséri a nyitány minden akkordját, hangulatot teremt a későbbiekhez.

A sztori híven követi Schikaneder librettóját, a költő elképzelte alakokat. A páratlan szépségű

Paminát, aki várja, hogy végre Tamino királyfi karjai között megkaphassa azt, amiről álmodik. De ugyanígy látjuk a gonosz áskálódókat is, az Éj királynője ármánykodásait, Monostatos szerencsen elferdült érzékiségét, késlelteti Sarastro higgadt jószágának megismerését. A bámulatosan zengő basszus dallamokat, amelyek ezen a filmen is, noha nem világsztár énekli el őket, lelket borzogatnak. Bergman nem azért forgatta a filmet, hogy versenyt támasszon a legendás dalszínházak művészeinek, inkább svéd „csodát” formáljon ott, ahol derék és becsületes figurák, nem rekordokat akartak dönteni, nem elkápráztatni a hangvarázssra szomjúhozókat, Mozartot akartak tolmácsolni, szívük szerint. Ezért is lett minden hang egyenértékű, olyan, amelyet a salzburgi Mester az utókornak, a halhatatlan két évszázadnak szánt. Amit a rendező kínál a nézőnek nem zenei csoda, ennél sokkal több, Wolfgang Amadeus.

alkotást adja vissza. És azért sem zavar a svéd szöveg, mert Mozartra vagyunk éhesek, nem egyébre.

Boldog megkönnyebbülés kerít hatalmába mindenkit, aki látja, hogy a végén a kissé hebehurgya Papageno is az akasztófa alatt ugyan keseregve, de végre karjaiba zárhatja csinos és kíváncsú Papagenáját. Shakespeare korábban költött szavaival „Jancsi Pannit nyerje meg, zsák a feltjét lelje meg” (Arany János fordítása, Szentivánéji álmom). Minden egyenesbe fordul. Ezt a Bergman csodát a nagyszülőknak unokáik előtt kellene feltétlenül levetíteniük, több okból is. Mindenekelőtt azért, hogy a jövő fiataljai Mozart változatában ismerjék meg a szerelem szépségét, és nem eltorzított, meghamisított formájában. Ha fölneked, fogadja ez őket, Pamina és Tamino boldogságában legyen részük. Alighanem ez volt Bergman indítéka is. Egyáltalán nem véletlen, nem pillanatnyi ötlet volt a

A hallgatónak furcsa, szokatlan, hogy a végül is a svéd operaélvezőnek forgatott filmen az alakok a szöveget svédül éneklik. Szinte érthetetlen északi torokhangon, és hogy akik a történet folyamatára kíváncsiak is érthessék, mi történik a színpadon, franciául olvashassák a fordítást. Nem éppen ideális, mert ma már New Yorkban, Londonban, Milánóban is a nemzetközi énekesztárok egyaránt az eredeti német szöveget dalolják, miként az olasz Mozartokat Da Ponte szavaival. De az operaművészet nemzetközi diadala abban van, hogy bármilyen nyelven tolmácsolják is, az eredeti

filmet angyali arcú kislány, (lehetett úgy tíz esztendőskorú) elvarázsolts portréjával kezdeni. És mintegy vele is zárni.

Felejthetetlen bűbajos alkotás. Kár volna az idő hervasztó hatására bízni, még akkor is, ha hovatovább fél évszázada készült. Az igazi nagy művek, ha rendszerint mégsem az örökkévalóságnak képzeltek őket, mégis távoli koroké is. Meglehet, akad, aki Bergmant mégsem egészen Mozarttal párosítja, annál higgadtabbnak visszafogottabbnak hiszi magát.

Ám az is lehet, hogy téved. Mindenképpen élvezzük minden fordulatát.

A DOHÁNY KÖRZET AUGUSZTUSI PROGRAMJA

Minden hétköznapi reggeli ima 7:30, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel ima 8:00, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában.

Nyári szünet lévén az oktatás szeptemberben folytatódik!

- Augusztus 3. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Augusztus 4. Reggeli ima a Dohányban 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 19:00
- Augusztus 10. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Augusztus 11. Reggeli ima a Dohányban 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 19:00
- Augusztus 12. **Elul újholdja, első sófárújás reggel 8:00.**
a Talmud-Tórában
- Augusztus 17. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Augusztus 18. Reggeli ima a Dohányban 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 19:00
- Augusztus 24. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Augusztus 25. Reggeli ima a Dohányban 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 19:00
- Augusztus 31. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában

Ünnepi vacsora

A Dohány utcai körzet vezetői szeretettel meghívják Önt és családját, szeptember 9-én, Rajs Hásónó este, az i.tentiszelet utáni közös vacsorára, amely 4000 forintba kerül.

Jelentkezni augusztus 31-ig lehet Fülöp Ildikónál a körzet irodájában (VII. Síp u. 12. I. emelet), vagy az ismert telefonszámon: (06 1) 413-1515.

MAZSÖK
MAGYARORSZÁGI
ZSIDÓ ÖRÖKSÉG
KÖZALAPÍTVÁNY

Köszönjük a MAZSÖK támogatását, amely hozzájárult mostani számunk megjelenéséhez. Továbbá jelentős segítséget jelent a Pesti Sólet, a Dohány zsinagóga honlapja, s facebook oldala számára a későbbiekben is.

Kórusunk vezetője, Lázár Zsiga ezúttal a körzet tagjai által jól ismerthez képest egészen más műfajban aratott, szó szerint hangos sikert. Számos facebook-on látható fotó alapján a zárt osztályról kiszabadulva, valójában a Zártosztállyal a színpadra szabadulva, előbb július 19-én Miskolcon, majd egy héttel később, lapzártánk idején Budapesten (Barba Negra Track) adott pazar koncertet. Az együttes, a régi (az igazi) Edda, a Bakancsos Edda slágereit játssza sokak öröme. Nem kell félni az ufóktól sem, mert Sipos Péter énekel, míg a billentyűs hangszerek mögött Zsiga áll, de több régi tag (Zselencz László, Fortuna László, Csillag Endre, Mirkovics Gábor és Donászy Tibor) is szerepet kap. Sőt, tavaly személyesen, idén a kivetítőn ott volt a koncerten Barta Alfonz (Talfi) is. Sokan reméljük, hogy hamarosan feltűnik a társak között a klasszikus dalok szövegeinek szerzője, Slamovits István is.

Hogy mennyire volt hiánypótló a zenekar? Nos, a tavalyi budapesti koncert felvételeiből összeállított, s alig egy hete a boltokba került DVD máris 9. a MAHASZ eladási listáján.

Legközelebb szeptember 8-án láthatják Budapesten a Zártosztályt a Bakancsos Edda tagjaival, a Ferencvárosi Lakótelepi Mulatságon, a József Attila lakótelepen.

Emlékezhet elhunyt szeretteire

Egyrészt szomorú, másrészt örömteli, hogy három éve betelt mindkét tábla a Jahrzeit-falon. Szomorú, hiszen azt jelenti, sok-sok eltávozott szerettünkre kell emlékezni. Örömteli, mert bizonyítja, jó ötlet volt, illetve így sokan állíthattak emléket elhunyt hozzá-tartozóiknak.

A körzet vezetése a jelentős igényt figyelembe véve akkor úgy döntött, újabb táblát állít a Dohány utcai zsinagóga bejáratánál. S a templomba járók, az emlékezők láthatják, hogy már e táblán is mind több kis névtábla található.

Egyre kevesebb a hely, így aki korábban elmulasztott jelentkezni, s úgy gondolja, ily módon emlékezne elhunyt családtagjára, még nem készt el, és pótolhatja. Jelentkezni a templomkörzetben Fülöp Ildinél

Támogassa zsinagógánk alapítványát!

Az Alapítvány a Dohány utcai zsinagógáért az elmúlt években rengeteg programot szervezett a körzet hívei számára (kirándulás, múzeumlátogatás stb.), de környezetünk szebbé alakításáért is rengeteget tett Nádél Tamás elnök vezetésével. Elég megemlíteni az Emánuel park átalakítását, a sírkert rendbetételét, vagy éppen a Dohány templom orgonájának felújítását. S persze még hosszan sorolhatnánk, megemlítve, hogy minden évben anyagi segítséget nyújt valamely zsidó intézménynek.

Kérjük, támogassa Alapítványunkat!

Bankszámlaszám: 11707024-20359234-00000000

IBAN: HU71 1170 7024 2035 9234 0000 0000

Húsz éves a Zsidó Kulturális Fesztivál

Augusztus 26. és szeptember 2. között rendezik meg, Budapest hat helyszínén a zsidó kultúra legnagyobb seregszemléjét, a 21. Zsidó Kulturális Fesztivált, vagyis az esemény idén ünnepli huszadik születésnapját. Ez a fesztivál nem csak egy rendezvénysorozat, de ünnep

zetközi formáció, a Barcelona Gipsy balkan Orchestra, amelyen sztárvendégként ott lesz Palya Bea és közreműködőként Szokolay Dongó Balázs. Augusztus 27-én Nógrádi Gergely főkantort és barátai – tíz szólista és a zsinagóga férfi kórusa – lépnek föl, másnap pedig a

emelkedőbb tehetsége, Takács Nikolas és Veres Mónika adnak közös koncertet. A fesztivál utolsó napján egy igazi nyáresti koncertre várja a közönséget az ország egyik legnépszerűbb klezmer együttese, a Sabbathsong Klezmer Band, és vendégük Nyári Károly és zenekara.

Természetesen ezúttal is több helyszínen várják az érdeklődőket a Fesztivál szervezői. Idén is sok érdekes előadásnak ad otthont a Goldmark-terem, a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga, s lesz program az Uránia Nemzeti Filmszínházban, a Ráday utcai 2B Galériában, illetve a Bálint

Barcelona Gipsy balkan Orchestra

is, amely lehetőséget ad a sokszínű és páratlanul gazdag magyar zsidó - zsidó magyar kultúra megismertetésére, népszerűsítésére.

A fesztivál kiemelt helyszíne ez évben is a Dohány utcai zsinagóga, amely Közép-Európa legnagyobb és legimpozánsabb zsidó temploma. Hagyományosan nyitóeseményként itt ad koncertet augusztus 26-án a Budapest Klezmer Band és a Spanyolországból érkező nem-

Malek Andrea Soulistic formáció áll színpadra Szalóki Ági, Balázs Fecó és a Magyar Virtuózok Kamarazenekar közreműködésével. Augusztus 29-én napjaink egyik legünnepeltebb jazzmuzsikusa, Avishai Cohen érkezik triójával és a MÁV Szimfonikusok vonósaival, majd augusztus 30-án generációjának egyik legki-

Házban is.

További információk, részletek és jegyek:

www.broadway.hu,
www.zsidokulturalisfesztival.hu

**ZSIDÓ
KULTURÁLIS
FESZTIVÁL**
2018. aug. 26. - szept. 2.

Programok a zsinagógánkban

2017. augusztus 26. (vasárnap) 20:00

Budapest Klezmer Band & Barcelona Gipsy Balkan Orchestra

2017. augusztus 27. (hétfő) 20:00

Nógrádi Gergely és barátai – Csillagok koncertje

Malek Andrea Soulistic

2017. augusztus 28. (kedd) 20:00

Malek Andrea Soulistic
Vendégek: Balázs Fecó, Szalóki Ági, Magyar Virtuózok Kamarazenekar

2017. augusztus 29. (szerda) 20:00

Avishai Cohen Trio a MÁV Szimfonikusok vonósaival

2017. augusztus 30. (csütörtök) 20:00

Takács Nikolas és Veres Mónika

2017. szeptember 2. (vasárnap) 20:00

Sabbathsong Klezmer Band, illetve Nyári Károly és zenekara

Nyerjen jegyet a Dohány-koncertekre!

Az elmúlt évekhez hasonlóan játékra invitáljuk a Pesti Sólet olvasóit! A Zsidó Kulturális Fesztivál szervezői jegyeket ajánlottak fel azokra a programokra, amelyeknek a Dohány zsinagóga ad otthont. Nem kell mást tenni, mint az alábbi kérdésekre helyesen válaszolni. /Sokat segít a Fesztivál honlapjának böngészése./ A megfejtéseket augusztus 15-ig küldjék el email címünkre:

pestisolet@dohany-zsinagoga.hu.

A Pesti Sólet legközelebb csak augusztus 31-én jelenik meg, a helyes megoldásokat megtalálják majd a körzet honlapján: www.dohany-zsinagoga.hu. A nyerteseket időben értesítjük.

1. *Ki lesz az egyik sztárvendég a Budapest Klezmer Band idei koncertjén?*

- A. Rúzs Magdi
- B. Palya Bea
- C. Kovács Kati

2. *Miként emlegetik Nógrádi Gergelyt?*

- A. Budapesti Mario Lanza
- B. Kántor Székely Mihály
- C. Zsidó Pavarotti

3. *Kinek volt a partnere Malek Andrea egy régi sorozatban?*

- A. Esztergályos Cecília (Família Kft.)
- B. Kulka János (Szomszédok)
- C. Székelyi József (Kémeri)

4. *Mikor és hol lépett fel legutóbb Magyarországon Avishai Cohen?*

- A. 2017-ben, a MÜPA-ban
- B. 2016-ban, a Szigeten
- C. 2013-ban, a Goldmark-teremben

5. *Honnan ismeri egymást Takács Nikolas és Veres Mónika?*

- A. X faktor
- B. Közös koncert
- C. Kőbányai Zenei Stúdió

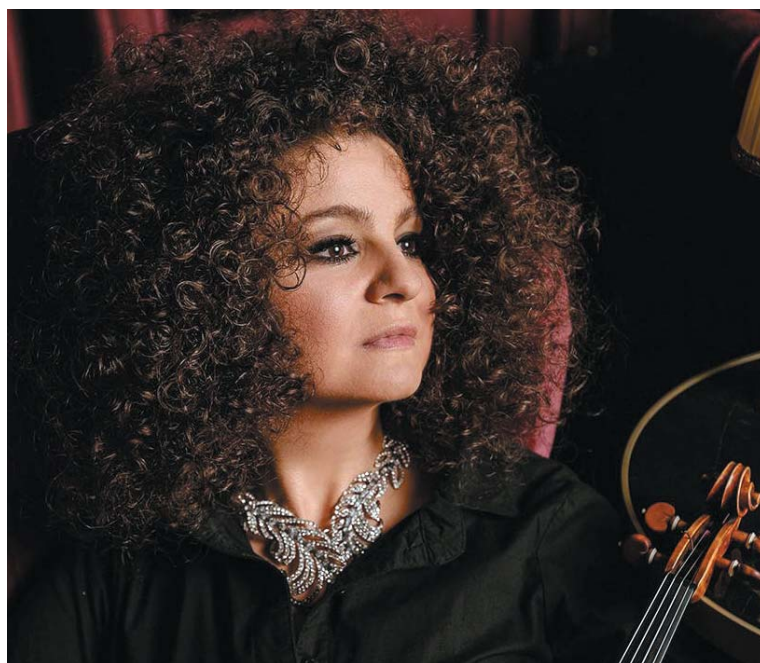
6. *Hol kezdte szóló pályafutását Nyári Károly?*

- A. Magyarországon
- B. Hollandiában
- C. Szovjetunióban

Műsorkavalkád városszerte

A Goldmark-terem is számos programnak ad otthont. Rubin Eszter író Bagel című regénye alapján a Terminal Workhouse Társulat felolvasó-színházi előadást tart, ugyanitt katartikus produkcióval készül Csordás Klára mezzoszoprára operaénekes és Harazdy Miklós zongoraművész, akik zsidó zeneszerzők műveit adják elő Mendelssohntól Gershwinig. Ugyancsak itt láthatják Bauer Andrea és művésztársait a The man I love című estjűk. Valamint idén is kinyílik a híres emberek postaládája, amikor is Fullajtár Andrea, Grisnik Petra, Simon Kornél és Makranczi Zalán tolmácsolásában, külön a fesztiválra összeállított levélválogatást hallhatnak.

A Hegedűs Gyula utcai zsinagógában három rendkívüli hang és eredeti személyiség találkozik össze Bíró Eszter, Bodrogi Éva és Falusi Mariann közös koncertjén. A Musica Ficta együttes Utazó zenék című különleges zenei produkció-

jában a keresztény, a muszlim és zsidó világ zenei hagyományának hangjai csendülnek föl, a budapesti Spanyol Nagykövetség és a Cervantes Intézet támogatása és együttműködésének keretében.

Ugyanitt lép színpadra az Ethnofil együttes, az underground zenei élet ikonikus zenekara, akik szaxofonra és hegedűre hangszerelt, klezmer alapú összeállítással készülnek. A népszerű Klezmerész együttes az

idei fesztiválon a Kossuth-díjas Bangó Margittal együtt lép közönség elé, míg Seres Ildikó, Vida Péter és Müller Péter Sziámi tolmácsolásában, Seress Rezső legszebb dalaiból hallhatnak válogatást.

Korcsolán Orsolya hegedűművész rendhagyó produkcióra vállalkozik: zsidó szerzők különböző amerikai filmekhez írt zenéiből ad elő egy csokorra valót az Uránia Nemzeti Filmszínházban, ahol egész Hollywood megelevenedik majd.

Egy Zsidó Kulturális Fesztiválról nem maradhat ki a rejtői humor, hiszen hová is lennének a legendás P. Howard, született Reich Jenő (1905-1943) vérbeli pesti szellemessége nélkül?

Az irodalmi alpművek között ott vannak a 75 éve meggyilkolt Rejtő Jenő történetei és regényparódiái, akármit is tart felőlük a magas szépirodalmi ízlés. A halhatatlan Vanek urat, Pizskos Fredet, Fülöp Jimmyt és a többi jellegzetes rejtői figurát ezúttal a Bob és Bobék Orchestra eleveníti meg szeptember 2-án (19:00), a

Hegedűs Gyula utcai zsinagógában. A szórakoztató verses produkciók előadására létrejött formáció nem hisz az álpátoszban és az ócska zenei gejlben, következetes pimaszsággal rombolja a megmerevedett formákat. Repertoárjukban olyan klasszikusok szerepelnek, mint Petőfi Sándor, Weöres Sándor, Petri György, Pilinszky János – és most már Rejtő Jenő is. Az alkotók saját verseik révén idézik meg a híres rejtői alakokat ezzel a rejtői mottóval: „Az alvilágnak igenis, hogy van romantikája”.

Ingyenes programokat ajánlunk

A szervezők idén több olyan programmal is kedveskednek a közönségnek, melyekre nem kell belépőt váltani.

A Bálint Házban mutatják be a Tunéziai Nemzeti Idegenforgalmi Hivatal támogatásának köszönhetően „Az arab világ utolsó virágzó zsidó közössége: Dzszerba szigete” című kiállítását.

Ezen túl két könyvbemutató is lesz. A Metropolitan Opera-kulisszatitkok Krénusz József visszaemlékezéseit foglalta kötetbe. Élete regénybe illő, 1956-ban kalandos úton hagyta el Magyarországot. Jóllehet New York egyik legjobb egyetemén végzett, érdeklődését mégis az operaélet keltette fel. A Metropolitan Operába – jegy-

szedőként – véletlenül cseppent, de a világ legjobb dalszínháza négy évtizedre vált otthonává. A műnek számtalan zsidó vonatkozása van, hiszen e városban él a világon a legnagyobb zsidó diaszpóra, amelynek a művészeti életben betöltött szerepe ismert. Mezei Márk: Utolsó szombat című regénye hetek óta az eladási listák elején szerepel. 1944. január 14. Budapest: a bujkáló zsidók mindegyike ugyanarra a kérdésre keresi a választ, hogy menjen, vagy maradjon? Küzdjön, vagy feladja? Az utolsó órák kegyetlen, mégis emberi küzdelmeinek történetéről is szól a könyv.

A Ráday utcai 2B Galériában Parti Nagy Lajos nyitja meg Fényer Tamás Jákob letrája című fotókiállítását.

Rubin Eszter

Instant zsinagóga

Miért nem hívják a zsidókat eszhajnalcsillagnak? - Rubin Eszter, Bagel című regénye alapján készült előadást augusztus 27-én 18 órakor a Goldmark-teremben mutatja be a Terminal Workhouse társulat, felolvasószínházi formában, melyet Nagy Judit fuvolaművész zenei kíséretével állított színpadra Géczi Zoltán rendező. A Pesti Sóletben pedig a könyv egy másik fejezetét olvashatják.

Minden bajra gyógyír a jewish penicillin, influenzát gyógyít, náthát, torokfájást, tüdőgyulladást, gyomorbetegséget, honvágyat. Összetartja a mispachát a jó zsidó leves. Lélekig hatolón ismerős, aranylós zsírkarikák felszínéről tükröződik vissza a családi fotóalbum.

Stieréknél és nálunk, a Kohav családban is a férfiak élnek tovább. Az évtizedek alatt megszámlálhatatlanul sok fazék ünnepi húsleves megfőző asszonykezek hamarabb kifáradtak. Amikor még szegény mama élt. Ha elutazott valaki a családból, mindig húslevesrel, saját kezűleg gyúrt cérumetelttel várta haza.

Ruben esküvőjére tyúklevest készült ötven főre, a levesbetét kreplach volt. Ehhez a töltött tésztahoz össze kell gyúrni a lisztet tojással, kicsit sózzuk, pihentetjük, azután kinyújtjuk és köröket szaggatunk. Megtöltjük darált hússal, rá egy újabb tésztaorong, és mehet a levesbe. Kevesen ismerték, nem sokan kóstoltak korábban kreplachot, de mindenki dicsérte a zsidó tortellinét.

Csodálatos esküvőjük volt a Balaton-felvidéken, ahonnan a menyasszony családja származik. A dédmama kézzel horgolt csipkéit viselte a lány. Kissé megsárgult az évtizedek alatt, ehhez igazította a többi anyag színét a varrónő. Az erős lenvászonból varrt, rusztikus, törtfehér ruha alja fűszálak hegyét súrolta, ahogy a levendulából font hüpe felé haladt a szerelmespár. Kibontott hajú, mezítlásos menyasszony, évszázados csipkefátyol alatt, a falusi zsinagóga kertjében. Halott zsinagóga. Erre az alkalomra megnyílt a mindig lakattal zárt kertkapu, egyetlen napra újra élettel telt meg az évtizedek óta csöndbe burkolózó kert. Hosszú szoknyás, fejkendőss asszonyok jártak egykor a női karzatra vezető nyikorgó tölgyfalépcsőn, a menyasszony nőági felmenői. Most kúszó lila akác növi be a leomló, törött fokokat. Vakolat-törmelék, üres ablaknyílások, burjánzó vegetáció. Pár éve egy külföldi üzletember vásárolta meg a

zsinagógát, számára a dűledező falú, valaha impozáns épület mit sem ér. Nem gazdája, csak tulajdonosa a régi zsidó imaháznak. Neki dolgozik az idő, drukkol a vastag, erős indáknak, hogy mielőbb lebontsák a műemlékvédelem alatt álló, roskadozó falakat.

Valaha évekig gyűjtötte a pénzt a közösség a mennyezet kék mintáira,

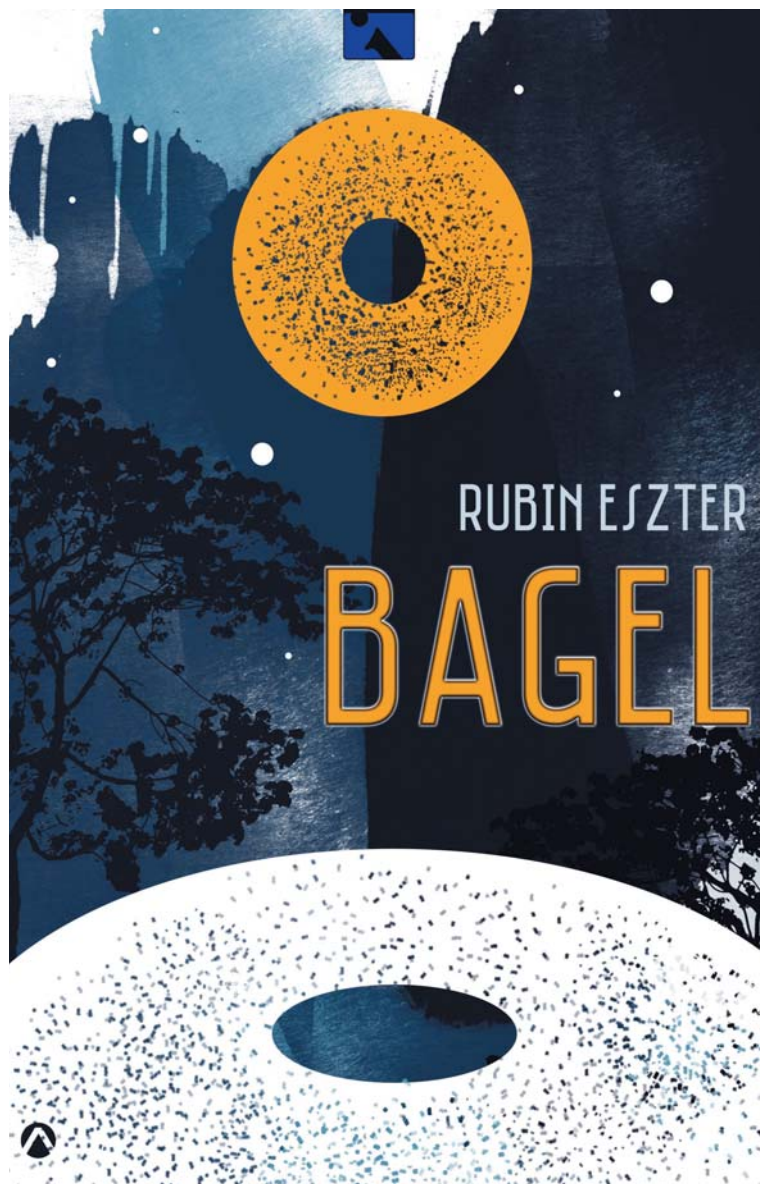
irányította életet. Nem lehetett. Nem látták szívesen őket a faluban, kínos volt a jelenlétük. Hagyták elhurcolni őket, és amint nagy döndüléssel rájuk csapódott a vagon ajtaja, már hordták is szét a szomszédok az üresen maradt házból az ágyneműt, párnát, takarót, tányérokat, lábost, bögrét. Átcipeltek az ágyakat – ezeknek már úgy-

tudja, hová rejtették a ravasz zsidók a harácsoló kincseket.

Végül nem volt maradásuk a túlélőknek. Nap, nap után szembejött az utcán, halott édesanyjuk ruhájában egy-egy helyi asszony. A párttitkár ellenőrizte a zsidókat a zsinagógában, mit csinálnak szombatban, mi ez a gyanús gyülekezés. Lehetetlenné vált itt az élet. Persze régóta az volt, csak sokáig, túl sokáig nem akartak szembesülni vele. Eltűntek mindenütt a vidéki zsidók végleg, üresen tátongó tóraszekrények, mállozó téglák, szomorú imaházak maradtak utánuk. Élettel többé senki meg nem tölti a néma épületeket. Magányosan várják a pusztulást, hűen egykori gazdáikhoz, akik valaha héberül felhangzó imával töltötték be a teret hétköznapi reggelként és minden ünnepen.

Talán az árván maradt zsinagógák is alijázhatnának az Ígéret Földjére. Egyesével elbonthatnánk a téglákat, hogy ők is beteljesítsék Herzl Tivadar álmát. Nem kell megvárni, míg az enyészeté lesz minden darab kő, újra felépülhetnek, új értelmet nyerhetnek, akár a Negev-sivatagban is. Eleve lehetne így építkezni. Pár ezer évnyi tapasztalat alapján praktikus volna a könnyűszerkezetes zsinagógaépítészet, bárhol felállítható bét'hakneszet, a közösség instant háza. Bármikor összecuszkodható, könnyedén csomagolható, mobil zsinagóga. Gyorsan elbontható ott-honok, nem baj, ha nem fér be a Steinway, zongora úgysem kell. A zsidó gyerek hegedülni tanul, mégis csak könnyebb bepakolni a hegedűtokba, amikor menni kell. Mert menni mindig kell.

Lehet, ha minden egyes megszentelt téglát hazatérne Erecbe, újból összeállna az érzékek feletti erőter, amely a Szentély felépülését jelenti. A Mídrás és a Jeruzsálemi Talmud szerint előbb épül fel újra a Szentély, azután jön el a Messiás, majd egybegyűjtik a szórványokat, és helyreáll Dávid királysága. És akkor Izrael földje megtelik az Örökkévaló ismeretével.

amelyeket egy vándor festő álmodott a fejük fölé – nyomai helyenként még mindig látszanak. Csak a kile nincs már sehol. Visszajöttek még páran a Soá után, azok közül, akik életben maradtak. Megpróbálták ugyanott folytatni az Istenben meg nem rendült hitük

sem kell. Szélnek eresztették a zsidó macskát, ásóval agyonütötték a kutyát, mert csak nem tágitott a sarkukból, míg felásták a zsidók kertjét, hogy megtalálják az elrejtett aranyat. De hiába dolgoztak annyit a forrón tűző, nyári ég alatt, nem találtak semmit. Ki

ZSIDÓ KULTURÁLIS FESZTIVÁL

2018. aug. 26. - szept. 2.

zsidokulturalisfesztival.hu

DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGA

aug.
26.

BUDAPEST KLEZMER BAND &
BARCELONA GIPSY
BALKAN ORCHESTRA

Sztárvendég: Palya Bea
Közreműködik: Szokolay Dongó Balázs

aug.
27.

NÓGRÁDI GERGELY és barátai
CSILLAGOK KONCERTJE

aug.
28.

MALEK ANDREA SOULISTIC

feat: Balázs Fecó, Szalóki Ági,
Magyar Virtuózok Kamarazenekar

aug.
29.

AVISHAI COHEN TRIO és a
MÁV Szimfonikusok
vonósainak koncertje

aug.
30.

TAKÁCS NIKOLAS ÉS
VERES MÓNICA KONCERTJE

szept.
2.

SUMMERTIME
A ZSINAGÓGÁBAN
SABBATHSONG KLEZMER BAND -
NYÁRI KÁROLY ÉS ZENEKARA

JEGYEK KAPHATÓK A BROADWAY JEGYIRODÁKBAN. WWW.BROADWAY.HU

Dési János

És a halottak újra énekelnek

Egy különleges nyomozás történeteként is nézhetjük azt a felemelő előadást, amely Elek Judit filmrendező áldozatos munkája nyomán kerül szemünk elé, s amely eredménye egy egészen ritka szépségű könyv formájában is a kezünkbe vehető. Eisikovits Miksa zenei gyűjtése ez a harmincas évek zárt zsidó közösségéből, amelynek tagjait szinte kivétel nélkül meggyilkolták nem sokkal az ősi dallamok lejegyzése után.

Az Oscar-díjas Saul fia című film végén felhangzó ősi, utánozhatatlan zsidó dallam, vagy a Nobel-díjas íróról Elie Wiesléről szóló film végén felcsendülő zene mind ugyanonnan származik.

A világtól elzárva élő szegény haszid zsidók énekelték a harmincas évek végén még ezeket a dalokat. A holocaust idején szinte mindenkit meggyilkoltak közülük.

E dalok csak úgy maradtak fent, hogy 1938-1939-ben egy lelkes, akkor pályája elején álló, ifjú zenetudós, Eisikovits Miksa, összegyűjtötte őket az erdélyi Máramaroszigeten. Mivel a gazdagabb zsidók nem segítettek, hogy egy fonográfot vehessen, s így rögzíthesse a dalokat, ezért ceruzával iskolai kottafüzetekbe jegyezte fel az ősi, de akkor még rendszeresen énekelt dallamokat, s szövegeket – számol be ő maga erről, egyetlen megmaradt, már a háború után készült visszaemlékezésében.

Aztán a háború után, a kommunista Romániában élő Eisikovits, ahelyett hogy a világ elé tárta volna ezeket a kincseket, elrejtette a füzeteket amelyekbe jegyeztelt, majd minden érdeklődőnek azt mondta, hogy azok elvesztek. Zsidósággal, vagy bármiféle vallásos dologgal akkoriban nem volt tanácsos foglalkozni. A dalok tehát ugyanúgy eltűntek, mint az őket éneklő emberek.

Eisikovits, aki a romániai magyarság zenei életében fontos szerepet játszott, azért nem feledkezett meg teljesen erről az anyagról. Annyit például tudunk, hogy megmutatta a minap elhunyt költőnek, Kányádi Sándornak, aki megpróbált segíteni, értelmezni Eisikovits jegyzeteit. A „Volt egyszer egy kis zsidó, Erdélyi zsidó népköltészet” kötetében szereplő néhány verset szinte biztos, hogy ez a gyűjtemény ihlette.

S azt is tudjuk, hogy készült egy zongoraátírat, amely New Yorkban megjelent – de közel sem okozott szenzációt. Hozzáértők szerint éppen azért, mert az eredeti dalok sava-borsa veszett el akkor, amikor

azt a különleges ízt kihagyták, vagy nem tudták lekottázni, ami az eredeti előadást értékessé tette – s amely valóban alig-alig reprodukálható egy halott anyagból.

Miközben, hozzáértő kezekben egy egészen csodálatos világ elevenedhetett volna meg a lappangó kottákból.

Aztán a kilencvenes évek elején egy sikeres magyar filmrendező, Elek Judit, amikor a szintén Máramaroszigetről származó Béke Nobel-díjas íróról, Elie Wiesléről készített filmet, hallott az elveszett füzetekről. Szerette volna eredeti zenével illusztrálni az alkotását.

Tudta, hogy az egyetlen esély arra, hogy valamit megtudjunk az ott élő haszid zsidók dalairól, ha megtalálja ezeket a kottákat.

Krimibe illő, kalandos nyomozás után jutott a nyomukra – erről részletesen ír a most megjelent könyvben –, s 1993 májusában Eisikovits egyik rokonától, Erdélyben, három órára kölcsön kapta azokat. Három órára, 1993-ban. Hogy másolja le azokat akkor?

Egy ismerőst, Markó Bélát hívta fel, aki csak annyit tudott mondani, éppen előző nap kaptak Soros Györgytől egy másológépet, még ki sem csomagolták, bekapcsolni sem tudják, de menjen oda, hátha neki sikerül elindítani.

Sikerült, így készült el a másolat a

166 oldalról. S ez adja a mostani könyv és film alapját. Ugyanis, az eredetieket vissza kellett adnia, s azok azóta újra eltűntek.

De a másolatok megmaradtak.

Igen ám, de Eisikovits feljegyzései finoman szólva sem voltak egyértelműek. Többek között azért sem, mert sem héberül, sem jiddisül nem

dalt – amely az egyik legjelentősebb kelet-európai zsidó zenei emlék.

Elek Judit most nemcsak egy gyönyörű kötetben tette közzé a dalokat, amelyben értelmezi őket, s jelenteti meg Eisikovits egyetlen visszaemlékezését a gyűjtésről, de egy egyszerű színpadi produkció-

tudott, ezért hallás után, fonetikusán jegyezte fel a szöveget, ráadásul magyar és román karaktereket is használt munkája során. Sokszor félrehallotta a szöveget, vagy nem volt elég ideje a kotta és a szöveg egyidejű jegyzetelésére. Ráadásul, az ottani előadásmódra jellemző, hajlításokat, a sokszor elcsúszó hangot sem lehet kottában lejegyezni – viszont ezek nélkül érdektelen az egész.

Így aztán, mint rejtvényt kellett megfejteni az anyagot. A sokszor nehezen érthető feljegyzéseket, kottákat Elek Judit és csapata negyedszázados munkával tudta értelmezni.

Ráadásul, túlélő, olyan, aki még hallotta volna ezeket, alig-alig akadt.

A munkában nagyon sokan segítettek, itt elsősorban említsük meg a nemrégiben tragikus fiatalon elhunyt nagyszerű zenész Melis László munkáját. De kellettnek zenészek, rabbik, hangmérnökök és így sikerült feléleszteni a kottából a

ban fel is támasztották a dalokat, s a bemutatóról készült film DVD-je szintén elérhető, amelyen többek között Nógrádi Gergely énekel.

Elek Judit sokszor elmondta, elmondja, hogy a célja ennek a zenei világnak a feltámasztása, megismertetése a világgal. Talán, ha felcsendülnek ezek a sok más helyről is részben ismerős, mégis sajátos ízt kapott dallamok, akkor felelevenedik valami abból a régi, elpusztult világból is. Hogy számítása ennyiben mindenképpen bejött, mutatja, a világ nagy zenei gyűjteményei, mint például a washingtoni Holocaust Memorial Museum már érdeklődnek a kötet, a kotta és a film után, is. /„És a halottak újra énekelnek”, Dánielfilm, 2018. Könyv, CD és DVD./

Szeptember 4-én Budapesten a Dohány utcai zsinagóga csodálatos hangú főkantora, Fekete László ad elő részleteket ezekből a régi zsidó dalokból, amelyek hála Eisikovits Miksának és Elek Juditnak ránk maradtak.

Kitűnő zsidók - kitüntetett zsidók

(XII.) – Kiss Árpád

E sorozattal azoknak kedveskedünk, akik szeretik a régi történeteket, régi dokumentumokat, a régiségeket, a történelmet, vagy az írásokat melyek összefüggnek a zsidó múlttal-jelennel. Reméljük Önök hasonló szeretettel fogadják, s várják majd a következő számot, mint a képes-lapok esetében. Mostani kitüntetettünk, Kiss Árpád, mérnök, politikus, parlamenti képviselő, aki az egyiptomi köztársasági érdemrend nagykeresztjét kapta.

A kitüntetésről

Az érdemrendet 1953-ban alapították Egyiptom köztársasággá válásának első évfordulója alkalmából. Az ország második legmagasabb érdemrendje. Előtte az Egyiptomi Becsületrend szerepel, utána pedig a Nílus Rend. A rend 6 fokozatból áll: lovag, tiszti, parancsnoki (középkereszt), főtiszti (középkereszt a csillaggal), nagykereszt (nagy szett), nagykereszt a láncon (collar).

Léven, hogy a kitüntetés egy modern korszak új rendjele, az alkotó(k) igyekezett egy olyan sorozatot kreálni, mely kinézetében beleillik a már rendszerben lévő állami kitüntetésekhez, másrésről egyedi szépségével kitűnik a többi rendjel közül.

A korai darabokat, mint Kiss Árpádét is, 1953-ban készítették a Tewfik Bichay kairói cég műhelyében. A kitüntetés alapanyaga aranyozott, tűzzománcozott ezüst. Színvilága vörös, arany, sötét és világoskék. A rendjel egy tízágú csillagzaton nyugvó ötszárú kiscsillagból áll, melynek a szárai között és a közepén egy-egy zománcozott kör látható. A kitüntetés felső csúcsán látható az állami jelkép az egyiptomi sas.

Az adományozatról

Kiss Árpád Cinkotán született 1918-ban az első világháború utolsó évében. Szüleinek köszönhetően tudta elvégezni felsőfokú tanulmányait. Tervező-technikusként kezdett el dolgozni a Ganz és Társa

Villamossági-, Gép-, Vagon- és Hajógyár Rt.-nél. 1943-ban lépett be a szociáldemokrata párt soraiba, ahol aktív szerepet vállalt. 1940 és 1941 között sorkatonai szolgálatra hívták, majd 1944 augusztusában munkaszolgálatra hívták egy nem harcoló alakulathoz. Erőditési munkákat kellett ellátnia, de 1944 decemberében Mosonmagyaróvárról megszökött és a felszabadulásig Budapesten bujkált. 1946-ban ismét a Ganz-nál dolgozott csoportvezetőként. A szocdemek szakszervezeti munkájában aktív részt vállalt. 1948-ban átlépett a kényszerfűzőből létrejött Magyar Dolgozók Pártjába. Munkabírására, újításaira és magabiztos fellépésére hamar felfigyeltek vezetői. Így 1950-ben a Nehézipari Minisztérium Műszaki Fejlesztési Főosztályának vezetőjévé nevezték ki, majd 1953-ban országgyűlési képviselővé választották és 1967-ig meg is maradt parlamenti képviselőnek. A pártéletben is aktív volt. 1954 és 1956 között az MDP (Magyar Dolgozók Pártja) Központi Vezetőségének, 1956-tól 1970-ig pedig az MSZMP Központi Bizottságának volt a tagja.

1954. október 30. és 1956. július 30. között vegyipari és energiaügyi miniszter volt, az Országos Tervhivatal elnöke. Miniszterként dolgozott 1961 és 1967 között az

Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnökeként.

1967-től lett a kormány tagja, majd az Országos Atomenergetikai Bizottság elnöke. A magyar ipar fejlesztése és a tudományos-technikai haladás egyik legfőbb szervezőjeként ismerték. Munkássága elején a hazai textilipar fejlesztése is központi súlyt kapott tevékenységében. Számtalan kezdeményezésének köszönhetően fejlődésnek indult egy-egy általa preferált szakág. Értékes kapcsolatokat teremtett a műszaki tudományok vezető képviselői és a különböző tudományos társadalmi szervezetek között. A gazdasági reformok és az agrárlobbi elhivatott támogatója volt.

1970. július 11-én Jugoszláviában halálos autóbaleset érte. A baleset valós okairól a mai napig nem lehet semmi konkrétumot tudni. Nem kizárt az sem, hogy a Paksi Atomerőmű fejlesztésével kapcsolatos munkássága miatt politikai merénylet áldozata lett. Ezt a tényt erősíti az is, hogy a baleset körülményeit 70 évre (!!!) titkossá tették!

Az adományozás

Kiss Árpádot igen sok állami kitüntetéssel jutalmazták munkája miatt. 1954. márciusban a „könnyűipar szervezése terén kifejtett munkájáért” a Kossuth-díj ezüst fokozatával jutalmazták. Jelentősebb kitüntetései között szerepel a Munka Érdemrend ezüst és arany fokozata (ezt többször is adományozták részére). Külföldi érdemrendjei között megtalálható az Etiópia Csillaga érdemrend legmagasabb fokozata, és a cikk törzsét adó egyiptomi kitüntetés is, melyet miniszterként kapott Kairóban, személyesen Nasszertől.

Izsák Gábor

Források:

- www.wikipedia.hu
- Magyarország kormányai, 1848–2004.
- <https://tinyurl.com/yaz3ec6k>

Herzl Tivadar nyomában – motorral keresztül Európán

Előző számunkban már hírt adtunk néhány honi motoros, R4S Herzl 2018 túrája indulásáról és néhány érdekességről. A főszervező, Horváth József beszámolója alapján most bővebben olvashatnak az útról, amely az idén 70 éves Izrael és Herzl Tivadar előtt tisztelgett, az állam újraálmodó életének fontos helyszíneinek felkeresésével.

Éppen egy hónappal a start után, július 10-én Beszélte Horváth József a keretbe foglalt kéthetes túráról. S hogy miért keretes? Nos, június 10-én a budapesti Maccabi Fun Run után indultak útnak a motorosok, míg a végállomás 24-én, a pozsonyi Maccabi Fun Run volt. /Az út felénél, Párizsban is megjelentek a Fun Run-on./ A Pesti Sólet olvasói talán emlékeznek az egy évvel ezelőtti előzményre, akkor Londonból Jeruzsálembe, a Maccabi Játékokra gurultak a riderek. Ezúttal rövidebb út várt a csapatra, ám így is 5046 kilométert tettek meg, s majd 80 órát töltöttek a nyeregben. S ha már a számok, Jocó elmondta, majd 60 emberrel levelezett a szervezés során.

Herzl életének állomásai mellett, akár tavaly, idén is több helyi zsidó közösséggel, Maccabi vezetőkkel, sportolókkal, politikusokkal találkoztak az út során. S persze meglátogattak több zsinagógát és egyéb zsidó létesítményt is, de akadtak furcsa és érdekes találkozások is. Talán említeni sem kell, hogy szinte nem akadt olyan program, vagy helyszín, ahol ne találkoztak volna magyarul beszélővel, vagy aki ugyan nem zsidó, de mégis akadt köze a zsidósághoz.

A második napon Pajor István motorja nem indult, a mentésre érkezők egyike az úttervet hallva elmondta, a világhírű Pege Aladár testvére, s a mauthauseni zsidó táborban született...

A következő napon következett a csodás Grossglockner, közben 2500 méter magasan is járt, a rövid időre hógolyózni is megálló társaság. A svájci gurulás már nem jelentett ilyen élményt, köszönhetően a kilométerenkénti körforgalomnak. Bázelen viszont elmentek a Stadt Casino épületéhez, ahol Herzl szervezésében ülésezett az I. Cionista Világkongresszus (1897). Majd meglátogatták Lausanne-ban a Nemzetközi Olimpiai Bizottság székhelyét is. Míg Genfben a neológ, a reform és a Chabad közösség nem csak együtt fogadta a motorosokat, de mindhárom rabbija részt vett a mincha, márivon és egy asztalnál ültek vacsorakor a vendégekkel.

Párizs felé pazar hegyi utakon gurultak, a városhoz érve a péntek esti csúcsgalamb mellett is, sávot nyitottak az autósok a motorosoknak. A francia fővárosban jártak azon a

téren, ahol Jákob rabbi érkezését és táncát forgatták a Jákob rabbi kalandjai című filmben. Nem messze innen, az ima végére értek egy ortodox zsinagógához, mégis szeretettel hívták be őket, majd adtak részükre egy keddust – heringgel, hagymával és süteménnyel. Sőt, a vendéglátók megmutatták a közeli jesivát is, amely meglepő módon nyitva volt. Mi több, sem a zsinagóga, sem a jesiva környékén nem találkoztak biztonsági őrrel.

Berlinben az izraeli nagykövet fogadta a motorosokat, akik ezt követően Buchenwaldban emlékeztek, ugyanis a túra két tagjának családjából is voltak ott foglyok. /A csoportot a helyszínen fogadó hölgy előkereste e rokonokról őrzött papírokat – félelmetes, hogy milyen aprólékosan dokumentáltak mindent.../ A következő állomás Lipcse volt, ahol az ottani rabbi, sokunk kedves barátja, Balla Zsolt látta vendégül zsinagógájában, majd otthonában a brigád, amelynek jó kedvét az egész utat végigkísérő pocskék idő és esőzés sem rontotta.

Karlovy Varyban nem csak megnézték azt a hotel és konferenciatermet,

amelyben a Maccabi Világszövetség megalakulását hozó XII. Cionista Világkongresszus tartották (1921), de majd 100 évvel később fotót is készíthettek ugyanabban a teremben. Edlachban, Herzl halálának helyszínén megnézték az emléksírkövet, igaz hősünket Bécsben temették el. Először! Izrael megalakulását követően, az izraeli Rabbitanács egyik első, s nehéz döntése után vele kivélt tettek, és kérésének megfelelően, Jeruzsálemben helyezték végső nyugalomra.

Az utolsó helyszín Pozsony, s az ottani Fun Run volt.

Kérdésre válaszolva Jocó elmondta, izraeli zászlók is lengtek a motorokon, ám az úton semmilyen kellemetlen megjegyzést nem kaptak, az emberek inkább lelkesen integettek, és kíváncsiak voltak a túráról. De itthon is sokan segítettek őket, Tausz Gábor grafikuson keresztül a kísérelőautót biztosító Hertz autókölcsönzőig hosszú a lista. Az úton forgatott az ATV kétfős stábja is, s a csatorna szeptemberben egy 25 perces filmet mutat be a túráról.

Schiller Zsolt

Izrael újraálmodója

Ejtsünk néhány szót az 1860-ban Budapesten, egy asszimilált zsidó családban, a Dohány zsinagóga mellett született Herzl Tivadarról. Gyerekként úgy döntött, nem foglalkozik a zsidóságával. Fasori gimibe járt, ahol aztán az osztálytársainak mégis több mint, 80%-a volt zsidó. Testvér halála után Bécsbe költözött a család, ő ott is járt egyetemre, amelyet nem fejezett be. Korábbi „döntése” ellenére a bécsi zsinagógában kötött házasságot. Lapja, a Neue Freie Presse küldte ki Párizsba, ahol Dreyfus perről tudósított... Ekkor ébredt rá, hogy nem működik a teljes asszimiláció, ha ilyen megtörténhet még Franciaországban is. Ezt követően (1896) írta pamfletjét Der Judenstaat (A Zsidó Állam) címmel!

Egy év alatt megszervezte az I. Cionista Világkongresszust, amelyet Bázelen rendeztek meg. Az eseményen több mint 200 küldött vett részt. /Gondoljunk bele, micsoda feladat lehetett ezt tető alá hozni email, mobil stb. nélkül!/. Még hét évig dolgozott rengeteget, hogy megvalósítsa terveit, ám túlhajtotta magát és 1904-ben elhunyt. Azt vallotta, ő nem álmodik, minden megvan, ő csak ezeket rakta össze egy eszmévé.

Kijelentette: „ma még mindenki nevet rajtam, őt de legkésőbb 50 év múlva Izrael létezni fog...” S igaza lett, hiszen 1947-ben már tudni lehetett, hogy a következő évben megalakulhat Izrael!

Szentgyörgyi Zsuzsa

A mindennapok hősei - Négy asszony (II.) Édesanyám, Edith

Asszonyok, anyák, családok építményének az alapjai, pedig nem egyszer „csupán” háztartásbeliek. Asszonyok, akik a háborúkban is dolgoznak, éhezve, hogy a fronton harcolóknak jusson élelem. Asszonyok, akik a békében a pénzkereső munka mellett ellátják a háztartást is, és közben szépek próbálnak maradni. Igen, ők a valódi hősök. Közülük négyet mutatok be. Négy zsidó asszonyt: nagymamám, édesanyámat, férjem édesanyját és egy nagynénit. Sok éve nyugszanak a temetőben, áldásom és szerető emlékezetem kísérfi őket.

Edith - igen, h-val, mert amikor 1909-ben megszületett a kislány Baumgarten unoka, még így vezették be az anyakönyvbe. Nagypapai ágon rokona a homoszexuális, s ezért (is) keserű életű, irodalmi díj alapítónak. Bár gazdag család leszármazottja, a slemil, mindig vesztes édesapa nem tartozott az élet nyertesei közé (az első nagy háború után minden vagyonát elvesztette, mert a teljesen elértéktelenedett állampapírokba fektette be). Szerencsére nagymama, Helén jól keresett hímző-vállalkozóként (róla az előzőekben emlékeztem meg).

A kis Edith nagyon okos, nagyon szép, de féktelen, alig szabályozható kisgyerek, majd fiatal lány lett. Például bakfisként titokban bejelentkezett varrólánynak Budapest egyik híres divatszalonjába, mert ki akarta tanulni a szabász mesterséget. Csakhogy az egyik vendég ráismert, és óriási botrány lett belőle. Egy Baumgarten-lány masamódként!

Ám még ez a rövid idő gyakorlat is elég lett ahhoz, hogy a háború alatt, amikor apám munkaszolgálatosként sánylódott és a korábbi apánás is megszűnt, eltartson minket. A háború után is keményen helytállt. Rettenetes nehézségek közepe, miután Édesapámat meggyilkolták, lakásunk romos lett, de különben is kifosztották, a régi barátok pedig, akikhez szüleim megőrzésre odaadták nagyobb értékeinket, jól megőrizték azokat (maguknak), így szinte semmi sem került vissza. (Aki mindent viszszaadtak, azok a voltaképpen szegény egykori alkalmazottak voltak, az előkelő „barátok” az oroszokra fogták a dolgok eltűnését.) Anyám tehát ismét a varráshoz fordult. A Jointtól kapott értékekből (szardínia, nejlonharisnya és hasonlók) fizette meg a szabász iparkamara elnökét, nála kitanulta a mesterséget és miután sikeres vizsgát tett, okleveles szabász lett. És ő, akinek

a jó időben otthon szakácsnő, mindenestől szolgált, aki ha vásárolt a csemegeboltban, a bolt inasa szálította azt hozzánk haza, az elegáns egykori úriasszony nekiállt varrni, amiből fenntartotta a családot: majdnem teljesen vak édesanyját, picinyke öcsémet, engem és persze saját magát.

elmaradt. Anyu kitanulta hát a könyvelést, amit egyébként szívből utált, mert ő alkotó ember volt. Elhelyezkedett alsó szintű könyvelőként, de minden este feketén varrt is.

Anyu szép asszony volt. Munkahelyein ő volt a szép Szentgyörgyiné. Pedig éppúgy hordta a szürke kosztümöt, mint elvtársnők, de hozzá

De már Rákosi-korszakban ez a munka kevésnek bizonyult a megélhetéshez, mert bizony a „kuncsfatok” jelentős része félösen

vidám blúzt, kis kitűzőt, sálát, díszesbkendőt, ápolt frizurát. És mindig jó kedélyű, kedves volt, akkor is, amikor a vállalatának rémséges

személyzetisnője „véletlenül” épp Hosszúnappkor kínálta darab szalonnával, és akkor is, amikor akkori élettársával együtt „B-listázták” őket. (A mai ifjakkal nyilván fogalmuk nincs arról, mit rejtett ez a szörnyű kifejezés. Egyszerű: az elbocsátandók listáját, szemben az „A-listával”, amiben felsoroltak maradhattak a munkahelyükön.) Hiába, no, ez a mi országunk a listázások országa.

Anyám igazi hősként, talpon tudott maradni, mert addig is, amíg talált új munkahelyet, ezáltal egy nagyvállalatunknál sikeres könyvárusítóként (sikeres, mert a vásárlók ott is kedvelték), majd később, már nyugdíjasként a könyves vállalat központjában, mindenütt szeretett és elismert munkatárs volt, egészen haláláig. Lelkierejét mutatta, hogy akkor sem roppant össze, amikor hatvanévesen kiderült, mellrákja van és csonkolni kellett. Igaz, a beavatkozás olyan jól sikerült, hogy utána még 19 évet élt.

Szerencséje is volt, mert ötvenévesen rátalált édesapám után új, igaz társára, a férjem és általam is nagyon megszeretett Jóskapapára. Sokat utaztak együtt, már amenynyit abban a korszakban lehetett. Két életvidám, szeretnivaló ember került össze, család- és emberszeretők. Edith, amikor megtudta, hogy a rák felújult a testében, és már csak néhány hónapja van hátra, még elutazott az NDK-ba a barátnőjéhez, evett-ivott bőséggel, barátkozott ott is, hiszen németül anyanyelvi szinten beszélt. Így lehetett tolmácsa és munkatársa a Rákosi-időben a svájci Vöröskeleszt magyarországi vezetőjének, egészen addig, amíg az akkori elvtársak ki nem dobták hazánkba a svájciakat. Amíg ott dolgozott, nagyon sok embernek, szegényeknek, hátrányos helyzetűeknek segített.

Nagyszerű ember volt. Kitüntetést sosem kapott, de így is a mindennapok egyik hősként élt.

Elhunyt Szepesi György

Friedländer György néven 1922-ben született Budapesten a honi sportrádiózás legendája. 1943-ban elvitték munkaszolgálatosnak Ukrajnába s egész életében kínozták a lelkiismerete, hogy egy nappal azután tért vissza Budapestre 1944 novemberében, miután édesapját elvitték előbb Szönybe, aztán Buchenwaldba, ahol meghalt. Szepesi György gyerekként focista és rádiós akart lenni. Barátját, Szusza Ferencet látva rájött, a futballhoz nem elég tehetséges, ám a pálya szélén, a mikrofon mögött világklasszis, s az

Arany-csapat 12. játékosa lett. Az évszázad meccse (6:3) is az ő tolmácsolásában feledhetetlen. Amikor megjelent a televízió úgy néztek meccset, hogy levették a tévé hangját, és őt hallgatták rádión...

Az MLSZ elnöke volt (1978-1986), amikor még utoljára kétszer (1982, 86) a magyar focisták világbajnokságon szerepeltek. Ekkoriban (1981) tért haza 25 év után először barátja, Puskás Ferenc. A labdarúgó-válogatottól egy Magyarország-Izrael mérkőzésen köszönt el, 1995-ben. Aztán 2000-ben - telefonon - ő tudósított Igaly Dina olimpiai bronzérméről. Végül, a 2012-es londoni olimpia megnyitóját közvetített utoljára. Számos mondata klasszikussá vált: „lőj, lőj, lőj Dömötör, lőj, góóóóó!” – kiabálta a tokiói olimpia magyar-szovjet vízilabdameccsén. /Dömötör ejtett – parádésan./ A focirajongóknak ma is belefájdul a szíve, ha meghallják: „jönnek a csehszlovákok”, Balczó András müncheni aranyérmes futásánál elsírta magát, s vele a hallgatók is...

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyuladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pézsách 8. és Sovuajsz 2.

napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentiszelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szereteteink mikor van a Jahrzeitje. /Miután lapunk a következő hónapban nem jelenik meg, így ezúttal nem csak az augusztusi, de a szeptemberi időpontokat is megtalálják itt./

Schiller Gyula	augusztus 5.	Heisler László	augusztus 22.
Waldner Ferenc	augusztus 10.	Silberer József	augusztus 24.
Blau Gábor	augusztus 11.	Kardos József	augusztus 24.
Izsák Vilmos	augusztus 11.	Z. Grünberg Vera	augusztus 24.
Kunos Lászlóné	augusztus 12.	Streliczné Faragó Éva	augusztus 25.
Dr. Kende Györgyné	augusztus 17.	Lucy Lebovits	augusztus 26.
Rose Grünfeld	augusztus 17.	Reisz Margit	augusztus 27.
Dr. Tímár Lórántné	augusztus 18.	Brummer Lea	augusztus 28.
Kárpáti Györgyné	augusztus 18.	Rudas Jenőné	augusztus 28.
Dénes Istvánné Schwalb Friderika	augusztus 22.	Markovits Miriam	augusztus 31.
		Sarlós Pál	augusztus 31.

A DOHÁNY UTCAI TEMPLOMKÖRZET NAGYÜNNEPI IMARENDJE AZ 5779. ZSINAGÓGAI ESZTENDŐRE

ב"ה

Rajs Hásónó I. este	2018. szept. 9.	18.50	Szukkajsz I. este	2018. szept. 23.	18.00
Rajs Hásónó I. reggel	2018. szept. 10.	9.00	Szukkajsz I. reggel	2018. szept. 24.	9.30
Rajs Hásónó II. este	2018. szept. 10.	18.00	Szukkajsz II. este	2018. szept. 24.	18.00
Rajs Hásónó II. reggel	2018. szept. 11.	9.00	Szukkajsz II. reggel	2018. szept. 25.	9.30
Sábász Súvó este	2018. szept. 14.	18.00	Hajsánó Rábbó reggel	2018. szept. 30.	7.30
Sábász Súvó reggel	2018. szept. 15.	9.30	Smini Áceresz este	2018. szept. 30.	18.00
Erev Jajm Kippur reggel	2018. szept. 18.	7.00	Smini Áceresz reggel	2018. okt. 1.	9.30
Erev Jajm Kippur Mincha	2018. szept. 18.	13.00	Smini Áceresz Mázkir	2018. okt. 1.	
Kol Nidre	2018. szept. 18.	18.32	Szimchász Tajró este	2018. okt. 1.	18.00
Jajm Kippur reggel	2018. szept. 19.	9.30	Szimchász Tajró reggel	2018. okt. 2.	9.30
Jajm Kippur Mázkir	2018. szept. 19.		Sábász Börésisz este	2018. okt. 5.	18.00
Jajm Kippur-i böjt vége	2018. szept. 19.	19.34	Sábász Börésisz reggel	2018. okt. 6.	9.30

A nagyünnepi i.tentiszeletek a Dohány-templomban lesznek! • Templomjegyek a körzet irodájában válthatók!

Minden kedves testvérünknek békés, áldásos esztendőt kívánunk!!!!

לשנה טובה תכתבו

